

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ)
Львівський торговельно-економічний університет
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка**

ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ РОЗВИТКУ ПРИВАТНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ: ОСВІТНІЙ ВИМІР

**Матеріали V Всеукраїнської
науково-практичної конференції**

(м. Полтава, 3 червня 2016 року)

**Полтава
ПУЕТ
2017**

УДК 341.9(477):37
ББК 67.9(4Укр)301.12
Т65

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» заборонено

Редакційна колегія

Г. В. Лаврик, д. ю. н., професор, завідувач кафедри правознавства Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

О. О. Кульчій, к. ю. н., доцент, доцент кафедри правознавства Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Традиції та інновації розвитку приватного права в Україні:
Т65 освітній вимір : матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Полтава, 3 червня 2016 р.). – Полтава : ПУЕТ, 2017. – 143 с.

ISBN 978-966-184-271-6

У збірнику містяться матеріали наукових праць учених, студентів вищих навчальних закладів, присвячені відродженню приватного права в Україні в загальнотеоретичному, галузевому (цивільстичному) та педагогічному вимірах цього процесу.

Розраховано на студентів, аспірантів, викладачів, науковців, державних службовців та фахівців гуманітарного профілю.

Послідовність тез у збірнику подано за черговістю виступу на пленарному засіданні, для дистанційних учасників – у порядку надходження до оргкомітету.

УДК 341.9(477):37
ББК 67.9(4Укр)301.12

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.*

ISBN 978-966-184-271-6

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі», 2017

ЗМІСТ

Лаврик Г. В. Сутність, зміст і спрямованість приватних та публічних інтересів.....	4
Гладкий С. О. Кооперативні ради у відносинах кооперації з державою в УСРР 1920-х років (правові аспекти).....	8
Озерський І. В. Щодо окремих положень законопроекту «Про Вищу раду юстиції» (реєстр. № 4180, 2016 р.)	14
Козаченко А. І. Нормативно-правове регулювання пенсійного забезпечення земських службовців у другій половині ХІХ ст.....	18
Стрілець В. В. Полтавський губернський (окружний) підвідділ запису актів цивільного стану: компетенція та діяльність (грудень 1919 – квітень 1920 рр.).....	21
Нестерович В. Ф. Участь громадян у формуванні та реалізації державної антикорупційної політики шляхом проведення мирних зібрань.....	23
Дудченко О. С. Правові засади діяльності народного комісаріату земельних справ УСРР у 1920-х рр.	26
Гесць І. В. Правові основи діяльності жіночих навчальних закладів у ХІХ ст. (на матеріалах Чернігівської губернії).....	29
Дудка Л. О. Особливості проблемного викладання правових дисциплін у вищій школі	32
Бова Є. Ю. Взаємодія і взаємний вплив публічно-правових і приватноправових норм у процесі регулювання земельних відносин.....	35
Коросташов О. М. Правове регулювання етичної поведінки державних службовців	39
Яковенко М. О. Забезпечення процесуальних прав осіб, стосовно яких здійснюється спеціальне досудове розслідування кримінальних правопорушень	43
Купчення Л. І., Усенко Д. В. Проблемні питання реформування системи державного регулювання якості та безпечності сільськогосподарської продукції.....	46
Нагорний В. В. До проблеми поняття інвестиційного договору.....	49
Сарапин В. В. Особливості активізації пізнавальної діяльності студентів-правознавців при викладанні навчальної дисципліни «Риторика»	52
Дудченко О. С., Леbedько С. О. Ділова гра як спосіб активізації пізнавальної діяльності студентів у процесі вивчення приватного права..	55
Терела Г. В. Форми участі працівників у здійсненні нагляду за додержанням робітничого законодавства: порівняльний аналіз законопроектів періоду національно-визвольних змагань 1917-1921 рр.....	58
Кульчий О. О. Інформаційна безпека в мережі Інтернет: особливості правового регулювання	61

Боберська К. Г., Заливадний С. В. Особливості правового статусу громадян Європейського Союзу	63
Жалій Т. В. Особливості вивчення правових інститутів галузі сімейного права у педагогічному виші.....	67
Серга С. М. Правова природа договорів оренди землі державної та комунальної форми власності	70
Сало В. А. Правовий статус жінки часів Київської Русі.....	73
Козаченко Ю. А. Стандартизація медичної допомоги: адміністративно-правовий засіб забезпечення прав пацієнта в Україні	78
Кульчій І. О., Пасічник Ю. І. Нормативно-правове регулювання міграційних процесів.....	81
Брюховецька М. С. Посмертне донорство: українська та зарубіжна практика.....	83
Троцило В. І. Тенденції розвитку правового статусу особи в сучасній Україні.....	86
Стрільець М. В. Договір найму за Німецьким цивільним уложенням 1900 року	89
Костюкевич І. І. Третейський розгляд та медіація як способи вирішення господарських спорів.....	92
Попова К. А. Перспективи вдосконалення порядку укладення мирової угоди в процедурі банкрутства	95
Олійник А. О. Застосування спрощеної системи оподаткування фізичними особами-підприємцями.....	97
Котов Є. О. Правова регламентація захисту цивільних прав та охоронюваних законом інтересів	102
Бовкун М. В. Правове регулювання державної соціальної допомоги на дітей одиноким матерям та його особливості	105
Пилипенко І. В. Правове забезпечення оподаткування малого бізнесу в Україні.....	109
Назарова А. С. Правове регулювання концесійної діяльності	113
Журавльова К. В. Способи захисту права власності в Україні.....	116
Горюн М. С. Умови призначення опіки (піклування).....	120
Шаль Д. І. Особливості створення та діяльності «європейських компаній»	125
Ющишин В. Д. Нормативно-правове регулювання захисту прав споживачів в Європейському Союзі	130
Харченко Т. О., Салов О. О. Міжнародно-правове регулювання діяльності суб'єктів туристичного бізнесу	135
Харченко Т. О., Коровайна Т. І. Організаційно-правові питання розвитку сільського зеленого туризму в Україні	135
Грігорян М. А. Місцеве самоврядування та державна влада в Україні: проблеми розмежування повноважень	140

5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40-44. – Ст. 356.
6. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 1 липня 2004 року № 1952-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 51. – Ст. 553.
7. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-X IV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 20-21. – Ст. 190.
8. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
9. Про оренду землі: Закон України від 6 жовтня 1998 року № 161-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 46-47. – Ст.280.
10. Рішення Європейського суду, справа «Рисовський проти України» (Заява № 29979/04) від 20 жовтня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/974_854
11. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Вищого адміністративного суду України щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 143 Конституції України, пунктів «а», «б», «в», «г» статті 12 Земельного кодексу України, пункту 1 частини першої статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України № 10-рп/2010 від 1 січня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-10>
12. Рішення Верховного Суду України від 26 січня 2016 року у справі № 21-3367a15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/4C1895DBC4038013C2257F5E005782DD](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/4C1895DBC4038013C2257F5E005782DD)

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЖІНКИ ЧАСІВ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Сало В. А.,

студентка групи ПР-21і ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Питання правового статусу жінки набуває все більшої актуальності в Україні. Основний Закон Української держави наголошує на тому, що « ... не може бути привілеїв чи обмежень за

ознаками статі ...» (ч. 1. ст. 24), « ... рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї ...» (ч.2. ст. 24) [5].

Сучасний законодавець особливо прискіпливо відноситься до гендерних питань. Так, у 2014 році за всю історію Верховної Ради незалежної України до парламенту увійшло близько 11% жінок-депутатів.

Закон України «Про місцеві вибори» від 14 липня 2015 року вніс чітку вимогу про мінімальний рівень представництва жінок і чоловіків у партійних виборчих списках, який не може бути менше 30% від загальної кількості кандидатів.

Реформування правоохоронних органів також показало високий рівень участі жінок у поліцейських структурних підрозділах (наприклад, в Полтаві до лав особового складу патрульної поліції у 2016 році зараховано 20% жінок).

Тобто, встановлюючи закон, законодавець має пройти своєрідну «перевірку» на гендерну рівність. Цікаво, що становлення правового статусу сучасної жінки має витоки у Київській Русі.

Правовий статус жінки часів Київської Русі частково досліджували такі вчені, як І. Бойко, О. Маланчук-Рибак, Т. Коваль, І. Огієнко, Я. Падох, Н. Пушкарьова та ін.

Розглянемо детальніше основні права, які мала руська жінка.

У період існування Київської Русі (кін. IX – сер. XIII ст.) жінка, поруч із широким колом обов'язків, могла реалізовувати свої права. Примітно, що у ранньосередньовічній Київській державі жінка мала в рази більше прав, аніж у тодішніх західноєвропейських державах (не говорячи про держави Сходу, де жінка досі не має рівного з чоловіками становища).

При цьому, дослідниця О. Маланчук-Рибак наводить яскраві приклади зародження в давньоруському суспільстві ідей рівності чоловіка і жінки, коли жінки-русинок вперше приходять до влади і досягають значних вершин: княгиня Ольга Мудра (Київська Русь); королева Анна Ярославна (Франція) та ін. Ці жінки вимагали надання їм прав на здобуття освіти, відкриття жіночих гімназій і шкіл. Так, Ганна Всеволодівна, онука Ярослава Мудрого, з 1086 року – монахиня Андріївського монастиря у Києві, заснувала при ньому школу для близько 300 дівчаток, де навчали грамоті, співу, шиттю та іншим ремеслам, що для середньовічної Європи було незвичним явищем [6].

До основних джерел права, які виступали регуляторами руського суспільства, відносять: Руську Правду, звичаєве право, договори Русі з

Візантією, князівське законодавство, рецепційоване візантійське право, церковні статути.

Руська Правда вперше офіційно захищала становище «жінки-дружини-матері» [7]. Найчастіше громадянка Київської Русі ставала суб'єктом цивільно-правових відносин, зокрема з питань права власності, спадкування, шлюбно-сімейних зобов'язань. Нерідко відбувалися і кримінальні посягання на життя і честь жінок, за що передбачалися різні види юридичної відповідальності.

Шлюбно-сімейні відносини в Київській Русі регулювали переважно звичаєве право, церковні канони, Руська Правда та традиції візантійського шлюбного права.

До запровадження християнства існував звичай викрадення нареченої. Літописець Нестор зазначає, що тоді існувало на території Київської Русі багатоженство. Чоловіки могли мати кілька жінок, а дружина була зобов'язана тримати вірність одному чоловіку. Літописом виокремлено полян, які могли одружуватися один раз [1, с. 29].

Визнання дійсності шлюбу встановлювалося досягненням певного віку наречених. Так, для нареченого шлюбний вік становив 14-15 років, а для нареченої 12-14 років. Звичним явищем були шлюби між 10-річними. Церква забороняла одружуватися більше двох разів.

Прикметно, що воля жінки при укладенні шлюбу обов'язково враховувалася, ба більше, це була одна з головних умов дійсності шлюбу. Це дає змогу дійти висновку про неприпустимість передання жінки в чоловіче рабство, що було прогресивним явищем для ранньосередньовічних держав.

На думку багатьох дослідників, розлучення починає виникати вже у другій половині XI – на початку XII ст. і закріплювалося у нормах Просторової редакції Руської Правди [1, с. 30]. У ній були передбачені підстави розлучення тільки з вини жінки, передусім у випадку встановлення подружньої зради жінки.

Саме традиції розлучення в Київській Русі помітно відрізняються від візантійських (де жінка мала більше прав на отримання розлучення) і були більш «прискіпливими» до жінок. Наприклад, згідно із Статутом князя Ярослава жінка-дружина мала право вимагати розлучення у випадку, коли чоловік торгував честю своєї жінки; коли чоловік задумував щось недобре проти держави або знав про інших зловмисників і не доповів князеві; коли чоловік звинувачував свою жінку у статевих відносинах з іншими чоловіками, не маючи доказів; коли чоловік приводив у сімейну хату коханку або були докази про відносини його з іншою жінкою [1, с. 30].

Однак більшість дослідників відмічає, що у Київській Русі відносини між чоловіком і дружиною здійснювалися на засадах

рівноправності, духовності, гуманізму і справедливості, що поступово стало невід'ємною рисою сучасної традиційної української сім'ї.

Тобто, однією з особливостей шлюбно-сімейного права Київської Русі з прийняттям християнства було те, що жінка була повністю залежною від церковних догм (які її переважно дискримінували), ставала дієздатною тільки після укладення шлюбного договору з чоловіком, несла серйозну відповідальність за подружню зраду тощо. При цьому жінка сама могла засилати сватів до нареченого, розривати шлюб, якщо доведе його невірність.

Відзначимо, що правовий статус жінки в сім'ї був на високому рівні і охоронявся законом. Ще однією цікавою рисою такого становища жінки було те, що вона за життя чоловіка мала своє окреме майно; могла вступати у цивільно-правові відносини (укладати договори купівлі-продажу, позики, застави, дарування, успадкування); вести власне господарство.

У розпорядженні жінки-дружини перебували посаг (придане у вигляді білизни, одягу, худоби, грошей, землі тощо) і віно (частина майна, яку дарував дружині чоловік). Статус жінки-матері також неабияк цінувався в Київській Русі, адже мати відігравала провідну роль у вихованні дітей.

Закони Київської Русі особливо виділяють серед іпостасей жінки роль вдови. Овдовілі жінки мали більше прав, ніж одружені. Як зазначає вчена О. Маланчук-Рибак, вдови мали право знайти нового чоловіка, бо важливим був інститут сім'ї.

Характерні риси мали відносини спадкування для жінки-доньки, жінки-матері, жінки-вдови.

У Київській Русі дружина після смерті чоловіка не могла мати права опікунства над своїми дітьми (це правило було націлене, передусім на захист майна дітей). При цьому, дружина зберігала своє майно і ставала главою сім'ї. Батько мав право ділити майно тільки серед синів. Боярин – ще і серед дочок. Мати-вдова мала право заповідати своє майно (материзну) всім дітям, або тому з них, хто буде її утримувати [3, с. 371]. Вона могла обійти сина, заповівши майно доньці. Материзною жінка розпоряджалася навіть більш вільно, ніж чоловік отчиною. Дівчата переважно не претендували на батьківське майно, якщо останній мав синів («сестра при братах – не спадкоємниця»).

Тобто можемо пересвідчитися у високому рівні захисту майна по материнській і батьківській лінії, закони Київської Русі чітко розмежовували права жінок і чоловіків на спадщину.

Про високий статус жінки у давньоукраїнському суспільстві свідчить, наприклад, ст. 99 Просторової Правди, в якій зазначається: «Аже кто убиеть жену, то тем же судом судити, яко же и мужа...» [4].

У Київській Русі за вбивство жінки передбачалося таке ж покарання як і за вбивство чоловіка (переважно грошові штрафи). Другу частину ст. 99 «...аже будеть виновата, то полвиры 20 гривен», дослідники тлумачать так: віра зменшується, якщо «...чоловік заб'є свою дружину за (ймовірно) подружжю зраду...» [4]. Рабині теж охоронялися державою, однак покарання за їх образу було менш суворим.

Варто зазначити, що про високий соціальний статус жінки у Київській Русі свідчать не лише норми Руської Правди, а й інші пам'ятки. Так, церковний Статут Ярослава містить кілька статей про покарання за посягання на честь жінки. Володимир Мономах у «Поученні» зазначає: «Жону свою любіте, але не дайте їм, [жінкам], над собою власті» [2], а також закликає поважати матір. Однак давньоруське суспільство було нетерпимим до блудниць «до жінок недостойних не говорити; уникати, не старатися повчати легковажних; власть же – ні за що мати, як [і] од усіх честь» [2].

Отже, жінки уже за часів Київської Русі мали більшість прав і свобод, що закріплені сучасною Конституцією України (на життя, честь, гідність, освіту, майно тощо) та які трепетно охоронялися руськими законами.

Руська Правда, закріпивши традиційний статус «жінки-дружини-матері» і визначивши основоположні права і обов'язки жінки, забезпечувала їх належний для того часу захист.

Список використаних джерел:

1. Бойко І. Й. Правове регулювання цивільних відносин в Україні (ІХ-XX ст.): [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів] / І. Й. Бойко. – К. : Атіка, 2013. – 348 с.
2. Володимир Мономах. Поучення [Текст] / Володимир Мономах; пер. Л. Махновця. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/litop/lit27.htm>
3. Грушевський М. Історія України-Руси. Т. 3. / М. С. Грушевський. – Нью Йорк, 1954. – 596 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://diasporiana.org.ua/>
4. Коваль Т. Співвідношення системи покарань Руської Правди та правових пам'яток Новгородської землі: історико-правове дослідження / Т. Ф. Коваль // Держава і право. Юрид. і політ. науки : зб. наук. пр. – 2009. – Вип. 44. – С. 153-160.
5. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30 (23.07.1996). – Ст. 141.
6. Огієнко І. Княгиня Янка – засновниця дівочої школи художніх ремесел у Києві [Текст] / І. Огієнко // Народна творчість та

- етнографія. – 2003. – № 1-2. – С. 63-70. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nte.etnolog.org.ua/zmist/2003/N1_2/Art_12.html
7. Руська Правда (Академічний список) [під. ред. Р. Лашенка]. – Прага: Друк державної друкарні у Празі, 1927. – 24 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://diasporiana.org.ua/>

СТАНДАРТИЗАЦІЯ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПАЦІЄНТА В УКРАЇНІ

Козаченко Ю. А.,
*старший викладач кафедри правознавства ВНЗ Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»*

Стандартизація медичної допомоги є одним із ключових організаційно-правових напрямів реформування вітчизняної системи охорони здоров'я та важливим елементом системи адміністративно-правових засобів забезпечення прав пацієнта на якісну та безпечну медичну допомогу.

Стаття 14-1 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (далі – Основи) містить визначення поняття «стандарт медичної допомоги»: сукупність норм, правил і нормативів, а також показники (індикатори) якості надання медичної допомоги відповідного виду, які розробляються з урахуванням сучасного рівня розвитку медичної науки і практики [1]. Стандарти з медичної практики являють собою системно розроблені документи, покликані допомогти медичним працівникам і пацієнтам приймати правильні рішення у конкретній клінічній ситуації.

Відповідно до Методики розробки та впровадження медичних стандартів (уніфікованих клінічних протоколів) медичної допомоги на засадах доказової медицини, затвердженої Наказом МОЗ України від 28 вересня 2012 р. № 751, стандарт медичної допомоги розробляється з урахуванням можливостей вітчизняної системи охорони здоров'я на основі клінічної настанови – документа, який містить систематизовані положення стосовно медичної і медико-соціальної допомоги, розроблені з використанням методології доказової медицини [2]. Уніфікований клінічний протокол визначає процес надання медичної допомоги, обсяг та її результати при певному захворюванні на основі доказів й охоплює всі етапи надання допомоги пацієнту: скринінг, тестування, діагностування, направлення, лікування, надання

Наукове видання

ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ РОЗВИТКУ ПРИВАТНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ: ОСВІТНІЙ ВИМІР

**Матеріали V Всеукраїнської
науково-практичної конференції**

(м. Полтава, 3 червня 2016 року)

Головний редактор *М. П. Гречук*

Оригінал-макет надано кафедрою правознавства Вищого навчального закладу Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»

*Формат 60' 84/16. Ум. друк. арк. 8,3.
Тираж 50 пр. Зам. № 063/562.*

*Видавець і виготовлювач
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»,
к. 115, вул. Коваля, 3, м. Полтава, 36014; С (0532) 50-24-81*

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3827 від 08.07.2010 р.*